

לעילוי נשמות
 יומטוב בן אסתר אליאסי ז"ל
 שרה בת חוטה כחלון ז"ל
 ת.נ.צ.ב.ה.

"הבגדים" !?

עיון בפרשת השבוע על פי "התורה והמצוה" למלבי"ם

מלחמה פנימית עם היצר, אבל החכם לב הוא שהחכמה שבה להיות קנין בנפשו וממלאה את כל בתי נפשו כל הון יקר ונעים, ועז"א אשר מלאתיו רוח חכמה הוא פירוש לחכמי לב, ומפרש מי שרוח חכמה ממלאים את כל לבו [מלאתיו מוטב על הלב], ולא נמצא בלבו מקום ריק לתאוה וליצר ולמחשבות מתנגדות אל החכמה, וחכמי לב אלה יעשו את בגדי אהרן לקדשו כי הם יבינו על מה ירמזו הבגדים האלה ויעשו ככונה שתחול עליהם הקדושה המיוחדת אליהם.

7. מלבי"ם שמות כ"ח, סדר רמזי בגדי הכהונה

כבר אמרנו שכמו שילבש הגוף החיצוני שהוא לבוש אל הנפש מלבושיו החיצונים, כן תלבוש הנפש הפנימית את מלבושיה הפנימים ותתעטף בהם, וכמו שנקראו הלבושים החיצונים בשם מד, שעשויים למדת האדם, כן מלבושי הנפש נקראים בשם מדות, שמדות האדם ותכונותיו ילבישו את הנפש ועל ידם יתראה כחותיה ועלילותיה, וכאשר צוה על מלבושי הכהנים החיצונים היה עקר הכונה להורות דעת איך ילבישו את נפשם טוב המדות והתכונות לטהרה ולקדושה, ואחז"ל (זבחים דף פ"ה, ערכין דף ד' ט"ז) כתונת מכפרת על ש"ד, מכנסים מכפרים על ג"ע, מצנפת מכפרת על גסי הרוח, אבנט מכפר על הרהור הלב, חשן מכפר על הדינים, אפוד מכפר על ע"ז, מעיל מכפר על לה"ר, ציץ מכפר על עזי פנים, ובאורם נראה אור בהיר על מלבושי הנפש כסדר לבישתן:

הנה המלבושים הראשונים שבהם תתכסה הנפש מצד שהיא נפש הבהמית, הם כח התאוה וכח הכעסני, ובאו המכנסים להזכירו להלביש לבנים לעצור כח התאוה לכסות בשר ערוה, והכתונת שהוא ג"כ מלבוש תחתון יזכיר לעצור בעד כח הכעסני שממנו בא ש"ד, ורמז לזה מ"ש ויטבלו את הכתנת בדם, שטבלו אז כתנתם הפנימי בדם הכעס והנקמה מכח הכעסני שגבר בהם, וידוע שציורי הנפש רובם נוטה לרע, והם טבועים בעומק הנפש, ועת יעלו אל הלב יחשוב מחשבות לרע שעז"א שמדה זאת לעולם ליצר מחשבות לבב עמך, שהם ציורי המחשבות העולים מעומק הנפש אל הלב, ועז"א רמז באבנט שחגר בעד הלב להשקיע ציורים הרעים בעומק תהום הנפש, וע"כ היה ארכו ל"ב אמה כמנין לב, והיה מעשה רוקם שמורה על הציורים שנעשו בו, ועז"א שאבנט מכפר על הרהור הלב, ואמרו הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם

קאינו בני תורה – כל כך, לכזלם כזני ארץ ישראל מחמת תורתם מכזלים אותם מחמת לבושיהו, שנראין חסודים:

5. זבחים פ"ח, ב'

אמר רבי עיניני בר ששון למה נסמכה פרשת קרבנות לפרשת בגדי כהונה לומר לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין כתונת מכפרת על שפיכות דם ... מכנסים מכפרת על גילוי עריות ... מצנפת מכפרת על נסי הרוח ... אבנט מכפר על הרהור הלב ... חושן מכפר על הדינים ... אפוד מכפר על עבודת כוכבים ... מעיל מכפר על לשון הרע ... וציץ מכפר על עזות פנים.

6. מלבי"ם שמות כ"ח, ב'–ד'

(ב) ועשית בגדי קדש, הנה הבגדים שצוה לעשות היה כפי הגלוי בגדים חיצונים, שיספר ענינם איך עשו אותם האומנים במלאכה, אבל באמת היו מורים על בגדים פנימים שיעשו כהני ה' להלביש בהם את נפשותיהם בדעות ובמדות ובתכונות טובות שהם מלבושי הנפש, ומלבושים אלה לא עשו האומנים, וצוה ה' אל משה שהוא יעשה בגדי קדש אלה, היינו ללמדם תקון נפשותיהם ומדותיהם באופן שילבישו הוד והדר את נפשם הפנימית, ופי' ועשית בגדי קדש לכבוד, כי התבאר אצלנו בכ"מ שנפש האדם נקראת בשם כבוד בכתבי הקדש [כמ"ש למען יזמרך כבוד וכדומה] תעשה בגדי קדש שבהם יתלבוש הכבוד שהיא הנפש, וכבר בארתי בפי' ישעיה (סימן ה') שיש הבדל בין כבוד ובין תפארת, שיכבוד האדם גם במעלה טבעית אבל לא יתפאר רק במעלה בחירית, ומצד הרוחנית שיש לנפש בטבעה מצד מקור מחצבתה נקראת כבוד, ומצד האור וההדר שתזכה ע"י עבודתה וקדושתה נקראת תפארת, ושתי מדרגות אלה יתלבוש בבגדי קדש שיעשה להם משה, ר"ל שילמדם ויסייע אותם בזכותו להתלבוש בלבושי יקר והדר ובזה יעשה בגדי קדש לנפש הנקראת כבוד ולנפש הנקראת תפארת:

(ג–ד) ואתה תדבר. אולם הבגדים החיצונים, שהם ירמזו על בגדים הפנימים וזה תעשה על ידי אומנים הבקאים במלאכה, אולם גם אומנים אלה צריך שיהיו חכמי לב, שכבר בארתי בפירוש ספר משלי בכ"מ כי חכם לב הוא מדרגה גדולה מאד, כי החכם הוא המתנהג ע"פ חוקי החכמה ובכ"ז יש לו עדיין

1. שמות כ"ז, ב'–ג'

(ב) ועשית בגדי קדש לאהרן ואזיף לקבדו וקתפארת: (ג) ואתה תדבר אל כל זכמי לב אשר מלאתיו ריוח זקמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי:

2. שבת קי"ג, א' ורש"י

וכבדתו מעשות דרכיך וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבדותי. מכבדותי – שמכבדו צלליהו:

3. עין א"ה ברכות ב', ט', רנ"ח

כל ההנאות האנושיות שנקבעו בשביל שני מיני תועלות, בשביל תועלת מוגשמת לגמרי כצרכי החומר הפשוט, שבהם האדם שוה לכל בע"ז. ובשביל תועלת שיש בה רושם של שאר רוח האדם, ראוי תמיד להכיר שישוד הדבר ועקרו היא אותה התועלת שיש בה יתרון לאדם באשר הוא אדם. הבגדים עשויים לתכלית הגנה מן הקור, זאת היא תכליתם הפשוטה שגם כל בע"ז יחושו כן, והם יתרים עליו שיש להם הגנה זו בטבעם, הלבוש הטבעי שלהם, עורם ושערם או צמרם וכיו"ב. עוד יש יתרון לאדם שמנה הם מכבדותיה, הכבוד הנמשך מהבגדים שהאדם מתהדר בהם בתור אדם המעלה הראוי לו לפי יתרונו השכלי. וכאשר הכרת היתרון של האדם לעצמו הוא מבוא גדול להרמת ערכו בסגולותיו היקרות הנוגעות למדות טובות ולמעשים טובים. ע"כ ראוי לכבד את הבגדים, להורות שהדבר העקרי במציאות הבגדים לאדם הוא בשביל כבודו ומעלתו, לכסות ערותו ולהלבישו הוד, ומפני הטעם העיקרי הזה נודמן ג"כ ההכרח הטבעי שהאדם צריך לבגדים ג"כ להגנה מצנה. אמנם אם לא ה' צורך מוסרי בבגדים, לא ה' כדאי שרק ההגנה מן הצנייה תחייב את מציאותם, וכבר ה' האדם יכול לחיות באקלים כזה שאין בו צורך חושי בבגדים, ועכ"ז ילבשם מפני צד המוסרי שבהם.

4. שבת קמ"ה, ב' ורש"י

מפני מה תלמידי חכמים שבבבל מצוינין לפי שאינן בני תורה.

מלוינין – מלוינין עלמנן כלזכוסים נאוס:

מלוינין – מקושטנין:

8. עין אי"ה שבת א', א', מ"ב

תניא רבי חנניא אימר חייב אדם למשמש בבגדו ע"ש עם חשכה, א"ר יוסף הלכתא רבתי לשבת. אחד מיסודי קדושת השבת הוא להשוות [את] החיים החיצוניים אל ערך החיים הפנימיים, שכפי רב המרחק שביניהם יגרע מצב האדם ויהי יותר רחוק מצביונו ששם לו אדון כל החפץ בהצלחתו. הקדושה, המנוחה, העידון, המה הסגולות המיוחדות לחיי האדם הפנימיים כשהם על טהרתם והשלמתם. אבל מה רחוקים המה מהחיים החיצוניים, שנסתבכו ככה ע"י אותם החשבונות הרבים שבקשו להם בני האדם, ושכחו מצדם את אשר עשם אלהים ישרו. ע"כ השבת בקדושתה היא מחזירה את כח החיים הפנימיים, שנחלש ע"י מה שהתעמר(ו) בו (ככה) [כת] החיים החיצוניים בצורתם [בצורתו] העכורה המתנגדת לו. ועוד זאת יתרה יעשה, יסול דרכו על החיים החיצוניים להשוותם אל החיים הפנימיים, למסך עליהם רוח מנוחה וקדושה, רוח עזן ותן. ע"כ צריך להיות נשמר בקדושת השבת מאד גם בצדדיו החיצוניים. ע"כ אסרו בו חכמים ז"ל הרבה משום מראית עין, (והורחבו) [והוסמכו] הדברים החיצוניים ע"י הנביאים, (הלכתא ואסמכינהו אקרא), "וכבדתו", שלא יהא (הילוכך) [מלבוסך] של שבת כשל חול, כבדהו בבגדים נאים ובכל מיני כבוד וקדושה חיצונית עודפת על הפנימית העיקרית, כדי שתפעל על החיים החיצוניים שהם הם הצריכים תיקון, להשרות עליהם רוח קדושה ומנוחה. ע"כ דבר אשר לפי מושגו הרוחני לא יבא בכלל חילול שבת, אמנם בהיותו מזדמן בתדירות יפעל על הצורה החיצונית להיות מעמם קדושתה חלילה, מכח הכלל הגדול של תכונת השבת יתחייב בזה הזהירות. שכחת איזה דבר בבגדו לפי שורת ההלכה, אינה מכלל חילול שבת, מתעסק הוא כדכתבו בתוספות. אמנם הצורה החיצונית אינה מבחנת בין ארחות הלב בכונתם, ונמצאת קדושת השבת מתחללת מצדה זה. ע"כ ימשמש אדם בבגדיו ע"ש עם חשכה, למען תהי קדושת השבת שלמה גם בצורתה החיצונית. וע"י אמר רב יוסף שהיא הלכתא רבתי, כלל גדול ההולך ומבריה את כח קדושת השבת מרום מעלתו הפנימית עד צורתו החיצונית, שהוא דבר רב בכמות ורב באיכות, משכללת את קדושת השבת ושומרת צביונה, ומתאמת לתכליתו הרבתי - להשוות קדושת החיים החיצוניים לקדושת החיים הפנימיים, שהם החיים השכליים והמוסריים של האדם מצד צורתו וצלמו צלם אלהים.

ליחד את ה' תמיד ע"י עבודתו בקדש, וע"כ אמרו שהאפוד מכפר על ע"ז, והנה אמר אתה אחד ושמן אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד, ואחר שיחדו שני יהודים הנו' היה צריך ליחד היחוד השלישי של אחדות ישראל, וכמו שפרשתי עמ"ש ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד שאהרן היה עסקו ליחד אגודת ישראל, ואמר ירושלים הבנויה כעיר שחבורה לה יחדו ששם עלו שבטים שבטי יה וכו' שהוא יחוד ה' אחד ושמו אחד, כי שמה ישבו כסאות למשפט שהוא יחוד ישראל, שנעשה ע"י שנמצא ביניהם משפט להסיר כל ריב וכל נגע המפריד אגודתם, וע"ז היה מורה חסן המשפט שנשא אהרן על לבו, כי הכ"ג היה השופט הראשי, וראש הסנהדרין, ואהרן היה עסקו אוהב שלום ורודף שלום שזה נעשה ע"י משפט כמ"ש אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם, והיה לו לב להבין לשמוע משפט ונשא את משפט בני"י על לבו, וכבר כתב בת"י שעי" התומים ידע לכונן אמתת המשפט ברוה"ק. לכן נחרתו על החסן שמות ב"י להורות על אחדותם ע"י אהרן. ונכתב עמהם ג"כ שמות האבות ושבטי ישורון שהיה ע"ב תבות כנגד הסנהדרין שהיו שבעים ומשה ע"ג וה' בקרב אלהים ישפט, והיו ששה אותיות בכל אבן כי צרפו שמות האבות ומלות שבטי ישורון להשלים ששה אותיות בכל אבן כמ"ש ה"ר בחיי באורך שמכל שבט נבחרו ששה אנשים אל הזקנים כמ"ש על וישארו שני אנשים במחנה, נגד שש מעלות לכסא שהם שש מצות שנצטוו בענין המשפט, והיה צריך לחבר החסן אל האפוד שיתחבר יחוד ישראל גוי אחד בארץ אל יחוד ה' אחד ושמו אחד, ולא יזח החסן מעל האפוד, להיות חבור עצבים אפרים, ועז"א שהחסן מכפר על הדינים, ובהיות הכהן המשיח קרוב לאלהיו ומלכד מה שמצייר לעצמו ע"י המצנפת שהשכינה למעלה מראשו להסיר גסות הרוח שזה ילבש גם כהן הדיוט, צריך לצייר לו ששכינת ה' נגד פניו כמ"ש שויתי ה' לנגדי תמיד, כי כפי קרבתו אל האלהים יהיה קרבת ה' אליו, ומציור הזה יכנס בלבו הבושה שיבוש ויכלם מפני המלך הגדול העומד עליו ורואה במעשיו ויירא אף מלהרהר הרהור של דופי כי זה עזות גדול לפני המלך הגדול הצופה נסתרו כמ"ש הרמ"א בתחלת הש"ע, וכמ"ש חז"ל בעבור תהיה יראתו על פניכם זו הבושה, לכן לבש על מצחו את הציץ שעליו שם ה' כתוב, שיטוה ה' לנגדו תמיד ולא יעז פנים למרות פיו, והיה אל מול פני המצנפת כי שניהם מורים ענין אחד שכינת ה' על ראשו ונגד פניו, ועז"א שהציץ מכפר על עזות פנים, ובזה לבש הוד והדר בנפשו כמ"ש כהניך ילבשו צדק וקדש הוא ובגדיו ובגדי בניו אתו:

מן העולם, ואחר שיטהר נפשו מן הקנאה המעוררת כח הכעסני, והתאוה של כח התאוני, צריך גם להשפיל מדת הגאווה שהוא שורש לבקשת הכבוד, ע"ז בא המצנפת לכסות ראשו מפני אימת השכינה שלמעלה מראשו, כמ"ש כסי ראשך כי היכי דתהוי עלך אימתא דמורך, שאם יחשוב שה' וכל קדושו עמו למעלה מראשו ילבש ענוה ויהיה כעפר ואפר נגד כבוד המלך, וע"ז היה המצנפת ט"ז אמה, שהמרכבה שלמעלה מראשו הם ד' חיות בעלות ד' פנים שהם ט"ז, ומצנפת של כה"ג ארוך יותר, כי לפי גדולתו צריך להכניע יותר בהכירו יותר גדולת בוראו ושפלות עצמו, וז"ש שמצנפת מכפרת על גסי הרוח, ומלבושים האלה שוים בכה"ג ובכ"ה, כי הם מלבושי הנפש הבהמית שכל בני אדם שוים בהם, אולם הכהן הגדול מאחיו היו לו עוד ארבעה מלבושים להלביש את נפש הדברית והמשכלת, שהראשון הוא שישמור את דבורו ומוצא שפתיו בל ידבר רק בתורה ויראת ה' ומצותיו, ולא ירבה בשיחה בטלה וכ"ש לה"ר ורכילות וכדומה, וע"ז לבש את המעיל שהיה מלבוש עליון מיוחד לנכבדים כמו שהדבור מיוחד לכבוד הנפש המעולה מנפש הבהמה וצוה שיהיה שפה לפיו סביב לא יקרע, שלא יקרע את פיו לדבר דברי חול, כי ה' הקיף על הדבור שני חומות ושפה סביב לפיו כמ"ש חז"ל, וכ"ש שלא ידבר לה"ר רק ונשמע קולו בבואו אל הקדש, שאז ידבר בתורה ובמצות ה' ויקשקש בפעמו, וע"כ באו הפעמונים בתוך הרמונים, שהרמון יש לו תרי"ג גרעינים, ומצייר התרי"ג מצות כמ"ש בס' שירי הנפש שכ"מ שבא שם רמונים בשיר המקודש מורה על התרי"ג, שהקול ראוי שימצא רק בבואו אל הקדש ורק בתוך הרמונים, בתורת ה' ומצותיו, ועז"א שהמעיל מכפר על לה"י, ועל המעיל לבש את האפוד ואת החשי, שהאפוד היה מלבוש מיוחד לעיני כנודע, וכנגדם היה מלבוש מיוחד לעובדי ה' אחד, שבו היו נכרים המיוחדים לעבודה, ולציין איך עובדי ה' מיחדים את שמו ביחוד השלם היו שמות ב"י כתובים על אבני האפוד, כ"ה על אבן זה וכ"ה על אבן השני, שמזכיר כ"ה אותיות של שמע וכ"ה אותיות של בשכמל"ו, כמ"ש חז"ל שיעקב בקש לגלות קץ הימין ונסתלקה הימנו שכינה אמר שמא יש בלבכם מחלוקת אמרו שמע ישראל וכו' כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד, פתח הזקן ואמר בשכמל"ו, ששמע הוא יחוד ה' מצד עצמו שאין עוד מלבדו, ובשכמל"ו הוא יחוד ה' המתפשט בכל העולמות עד שהוא מלך על כולם, שיחוד זה לא נעשה בעה"ז, וע"ז תקנו לאמרו בחשאי, רק לעתיד והיה ה' למלך על כל הארץ שאז יהיה ה' אחד ושמו אחד, שמע הוא ה' אחד, והם ששה משמותם הכתובים באבן א', ובשכמל"ו הוא שמו אחד והם כ"ה אותיות השניים, והם אבני זכרון לבני ישראל שהם התחילו ביחוד הזה בימי יעקב, ונשא אהרן את שמותם